

DATOS EXTRAÍDOS SOBRE: A Situación da lingua galega na sociedade. Observación no ámbito da cidadanía 2007

DE http://www.observatoriodalinguagalega.org/files/OLG_informe_cidadania.pdf

LINGUA HABITUAL

En canto á lingua habitual, isto é, a lingua en que se comunica principalmente na súa vida a cidadanía, no total da poboación, o galego segue a ser a lingua maioritaria de uso cotián. Así, se sumamos as porcentaxes de ‘só galego’ e ‘máis galego’, a cifra é de 47,9%, mentres que se sumamos as de ‘só castelán’ e ‘máis castelán’, descenden ao 32,6%. A estes datos habería que engadir a porcentaxe de bilingües habituais, situada no 19,3%.

As diferenzas en canto ao sexo, son moi pouco significativas nos datos referidos a ‘só galego’ e ‘máis galego’, pero si varían no caso dos que afectan a ‘só castelán’ e ‘máis castelán’ e tamén o bilingüismo habitual. Así, pódese comprobar como o 34,8% das mulleres afirman ter ‘só castelán’ ou ‘máis castelán’ como lingua habitual, fronte ao 30,8% dos homes. No caso da opción ‘as dúas igual’, vemos como o bilingüismo é neles máis elevado, polo que a tendencia das mulleres se dirixe máis cara ao monolingüismo.

Tamén chama a atención a diferenza existente na opción ‘máis castelán’, escollida polo 20,5% das mulleres fronte ao 16,9% dos homes.

Se consideramos agora a variable da idade, canto menos idade da persoa enquisada menos presenza do galego, polo que existe tamén unha relación evidente entre lingua habitual e idade. A medida que diminúe a idade diminúe tamén o galego como lingua habitual. Do mesmo xeito, e paralelamente, aumentan as porcentaxes da suma das opcións ‘só castelán’ e ‘máis castelán’ de maneira moi notable canto menor é a idade da persoa enquisada. Onde si se produce un retroceso é no monolingüismo exclusivo en castelán nas persoas enquisadas de menor idade. O dato máis positivo é que no tramo dos máis novos (de 15 a 24 anos) se detecta, cando se suman as opcións ‘só galego’ e ‘máis galego’, unha lixeira recuperación dos galegofalantes habituais en relación coa xeración posterior (de 25 a 34), respecto aos que se dá un descenso da poboación bilingüe.

Por provincias, a suma das opcións ‘só galego’ e ‘máis galego’ é a maioritaria en todas elas, pero con diferenzas salientables entre as catro. Así, a provincia de Ourense é a que ten unha maior porcentaxe de poboación co galego como lingua habitual, o 59,3%, mentres que no lado oposto estaría a de Pontevedra, co 38,8%. Paralelamente, esta última é a provincia galega onde habita unha maior porcentaxe de castelanfalantes habituais, o 36,1% se sumamos as cifras das opcións ‘só castelán’ e ‘máis castelán’, fronte á de Ourense, cun 22,4%.

Segundo o tamaño do concello, a porcentaxe de galegofalantes habituais diminúe radicalmente conforme aumenta o tamaño do concello, de xeito que se nos de menos de 5.000 habitantes a suma das opcións ‘só galego’ e ‘máis galego’ é do 78%, a cifra descende nos de máis de 50.000 ata o 26%. Pola contra, a presenza do castelán aumenta de xeito considerable nos concellos de maior tamaño, principalmente nos de máis de 50.000 habitantes, onde as cifras resultantes da suma das opcións ‘só castelán’ e ‘máis castelán’ xa chegan ao 50% da súa poboación. Tamén medra a porcentaxe de bilingües conforme aumenta o tamaño do concello, pasando do 9,6% nos concellos máis pequenos ao 23,4% nos maiores. As diferenzas entre un e outro resultan ser ben significativas se temos en conta que a opción ‘só galego’ e ‘máis galego’ suma, no ámbito rural, o 64,4%, mentres que no urbano se reduce ao 33,5%. Nas cidades, pola contra, aumenta o número de persoas bilingües habituais e, sobre todo, duplicase a cifra correspondente á suma de ‘só castelán’ e ‘máis

castelán' (o 43,4%) fronte ás zonas rurais (o 20,2%).

Se temos en conta a variable do nivel educativo da poboación enquisada, pódese apreciar unha relación entre os niveis educativos máis baixos e o galego. Así, entre a poboación que realizou estudos primarios ou equivalente as opcións 'só galego' e 'máis galego' suman o 65,7%, mentres que, no outro extremo, se situarían as persoas con estudos superiores cunha redución desta cifra de ata o 24,1%. Os bilingües habituais tamén aumentan de xeito significativo a medida que aumenta o nivel de estudos.

Segundo os ingresos da poboación, tamén atopamos diferenzas notables no que á lingua habitual da cidadanía se refire. Aquí vemos unha clara relación entre galego e menor nivel económico, pois a menos ingresos maior presenza desta lingua. Os datos mostran que o 65% das persoas cuns ingresos no seu fogar inferiores a 1.000 euros mensuais responderon que a súa lingua habitual é 'só galego' ou 'máis galego', fronte aos que gañan máis de 3000, grupo no que esta porcentaxe diminúe ata o 6%. Neste último grupo, aumentan notablemente os castelanfalantes habituais (o 37,3% se sumamos as opcións 'só castelán' e 'máis castelán'), pero quizais o que máis chama a atención neste caso é o ascenso dos bilingües habituais, que representan o 35,1%.

OBSERVACIÓN: o termo **bilingüismo** está sendo utilizado neste estudo como sinónimo de **bilingüismo diglósico** posto que nas sociedades onde coexisten varias linguas case sempre hai tensión por moito que se desexe unha situación de bilingüismo ideal, harmónico. As dúas linguas rara vez ocupan o mesmo espazo e unha domina sobre outra, non en número de falantes, senón nas áreas de prestixio. Teremos así unha lingua predominante e outra minorizada ou dominada.

REFLEXIÓNS DOS DATOS DO IGE PUBLICADOS POLA CONSELLERÍA DE EDUCACIÓ

Segundo estes datos, do 57% da poboación que declaraba usar maioritariamente o galego en 2001 pasouse a só un 44% en 2011, o que supón unha caída de 13 puntos en tan só 10 anos. Os datos do IGE insisten no que xa apuntaran unha década atrás: seguimos a perder falantes monolingües en galego, mais tamén descenden os falantes monolingües en castelán; porén aumenta o número de falantes bilingües. A porcentaxe que declara só empregar o galego "ás veces" era do 30% en 2001 e é do 44% en 2011.

Pero coidado, porque o bilingüismo social é diglosia! En consecuencia, non medra o número de falantes bilingües (que falan galego ou castelán indistintamente); senón que medra a diglosia (que a xente fala un ou outro dependendo do ámbito no que se atope), é dicir, usa unha lingua de prestixio para as funcións importantes e usa a lingua propia, pero desprestixiada, para as funcións baixas, para "andar por casa". Porque xa se sabe "entre nós, en galego", pero só entre nós.

O galego, a pesar da perda de 13 puntos porcentuais no número de falantes monolingües en galego, segue a ser a lingua maioritaria de Galiza pero minorizada. Canto tempo aguantará a cidadanía, abandonada polas súas institucións e mesmo amedrentada nas súas reivindicacións lingüísticas polos propios poderes públicos resistira? Seremos capaces de virar esta situación? Todo depende, unha vez máis dos poderes públicos pero tamén de que a cidadanía, e nós xuventude somos cidadanía, queiramos usar a nosa lingua dándolle o prestixio que merece.